

Biedrība Pro Futuro, Elvīras iela 13b-36, Rīga, LV-1083
Tālrunis 29494994
Reģ. Nr. 40008060582
AS Swedbank, IBAN: LV85 HABA 0551 0156 68546

Izglītības un zinātnes ministerei
Mārīte Seile

2016. gada 8. februārī

Atzinums par projektu "Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši izglītojamo speciālajām vajadzībām"

Biedrība *Pro Futuro* ir iepazinusies ar noteikumu projektu "Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši izglītojamo speciālajām vajadzībām" un izsaka sekojošus iebildumus.

1. Noteikumu projekta anotācijā pie vārdiem "Atbalsta pasākumi var aptvert šādās jomas" jāiekļauj arī **papildu apmācība**, jo tikai tā nodrošina skolēna vājo akadēmisko prasmju un zināšanu uzlabošanos un tuvināšanos vecuma normai. To nenodrošina esošā pedagoģiskā atbalsta personāla darbība, jo, piemēram, psihologs vispār neveic pedagoģisku darbību. Pašlaik liela daļa vai pat visa papildu apmācība ir uzlikta uz skolēna vecāku pleciem. Pēc biedrības *Pro Futuro* 2015.g veiktā starptautiskā pētījuma datiem vidējā izglītībā vecāki saviem bērniem palīdz 1,5 stundas dienā, dažkārt pat 4 stundas dienā.¹ Jāpieņem, ka sākumskolas un vidējā posma klasēs (5.-9.kl) vecāku ieguldījums un/vai nepieciešamība algot privātskolotājus ir vēl lielāka. Šī ir izteikta sociālās nevienlīdzības situācija, kurā diskriminācijai tiek pakļauti skolēni ar speciālām vajadzībām un viņu ģimenes, vai – gadījumā, ja ģimene neuzņemas papildu apmācības nodrošināšanas funkciju – skolēns tiek diskriminēts dubultā.
2. Anotācija norāda, ka **nav notikusi sabiedrības līdzdalība** projekta izstrādē, jo visas norādītās speciālās mācību iestādes, ar ko projekts ir saskaņots, ir institūcijas, kas pārstāv skolotāju un speciālistu, ne izglītības sistēmas gala lietotāju – skolēnu un viņu vecāku – viedokli.
3. Anotācija dod ļoti sašaurinātu IKT definīciju, pilnībā ignorējot to izpratni speciālajā izglītībā, kur ar IKT saprot ne tikai publiski lietojamās IKT, bet primāri individuāla lietojuma IKT. Tikai tās saskaņā ar Cilvēku ar invaliditāti konvenciju nodrošina indivīda universālu pieeju informācijai.
4. Anotācijā – nekorekta un nelietderīga atsauce par VISC potenciālajiem nākotnes plāniem: "2014.-2020.gadam Speciālā atbalsta mērķa 8.3.1.ietvaros ir paredzēts izstrādāt balss sintezatoru latviešu valodā, kuru atbalstīs dažādas operētājsistēmas un kurš darbosies neatkarīgi no interneta pieslēguma." Šajā noteikumu pieņemšanas stadijā balss sintezes programma nav pieejama, un, iespējams, tā nebūs pieejama līdz 2020. gadam, vai arī var izrādīties neveiksmīga, kā tas ir ar VISC izstrādāto *Symwriter* programmu, kuru neizmanto neviens skolēns no tās sākotnēji paredzētās mērķa grupas. Šeit lūdzam domāt par audio mācību grāmatām kā viegli un salīdzinoši lētu pieeju mācību saturam skolēniem ar lasīšanas traucējumiem un redzes traucējumiem, kas veido vismaz 10% visu skolēnu.

5. Noteikumu projekta 2. punktā precīzāk jādefinē atbalsta pasākumi, jo pašreizējā definīcija vispār neietver papildu apmācību. Pēc labāko pedagoģisko sistēmu un starptautisku izglītības organizāciju prakses speciālo izglītību veido papildu jeb izlīdzinoša apmācība (angliski – remediation) un atbalsta pasākumi (angliski - accommodation) jeb kompensējošie pasākumi. Atbalsta jeb kompensējošie pasākumi paši par sevi nevienu akadēmisku prasmi neuzlabo; tie tikai mazina speciālo vajadzību noteiktās barjeras un ierobežojumus, un tādi, kādi tie pašreiz tiek saprasti Latvijā izglītībā, nav efektīvi vai pat ir nezinātniski daudzām speciālo vajadzību grupām.
6. Noteikumu projekta 4.1. punktu “individuālais izglītības programmas apguves plāns (1.pielikums), kuru saskaņā ar Valsts vai pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas ieteikumiem izstrādā izglītības iestādes pedagoģiskais personāls, sadarbojoties ar izglītojamā likumiskajiem pārstāvjiem” papildināt ar vārdiem “pašu izglītojamo un vecāku pieaicinātu pārstāvi”. Paša skolēna un vecāku “advokāta” iesaistīšana individuālā plāna izstrādē ir starptautiski izplatīta prakse, kas ļauj gan skolēnam pašam, gan viņa vecākiem kompetenti pārstāvēt skolēna intereses šajā procesā.
7. Noteikumu projekta 4.1. punkta otro teikumu “..kas ir jāsasniedz izglītojamajam noteiktā laika posmā (ne ilgākā 12 mēneši), atbalsta pasākumus..”, jāpapildina ar vārdiem “papildu (izlīdzinošu) apmācību”. Tas ir nepieciešams, jo, piemēram, skolēniem ar disleksiju, lasīšanas traucējumiem un disgrāfiju tekstveides grūtības (liela apjoma rakstu darbos) nemācīs pārvarēt logopēds, bet gan latviešu un svešvalodu skolotājs. Jo īpaši tas ir svarīgi vidējā un vidusskolas posma klasēs, kurās logopēds nav ne pieejams, ne viņš veic tāda veida prasmju mācīšanu.
8. Pielikums Nr. 1 – vājas un nesaprotamas plāna sadaļas “Izglītības jomas, kurās nepieciešams atbalsts” un “Izglītojamā apgūto pamatkompetenču raksturojums plāna sastādīšanas brīdī”. Lūdzam IZM un VISC iepazīties ar kādu kvalitatīvu individuālā plāna paraugu un izmantot to par pamatu Latvijā veidotajai praksei.
9. Pielikums Nr. 1 – neloģisks formulējums “Izglītojamajam noteiktie papildus atbalsta pasākumi ārpus pedagoģiskā procesa”: vai ar to tiek saprasta papildu palīdzība ārpus mācību stundām, atsevišķas / papildu nodarbības? Arī tās ir daļa no mācību procesa.
10. Pielikums Nr. 2 – papildināt 5. sadaļu ar vārdiem “Individuāla lietojuma dators ar programmnodrošinājumu, t.sk. teksta labošanas rīkiem un balss sintezatoru, individuāls skeneris un audio ierakstīšanas ierīce skolēniem ar disleksiju, lasīšanas traucējumiem un disgrāfiju”.

Lūdzam ņemt vērā mūsu viedokli un informēt biedrības *Pro Futuro* pārstāvjus par saskaņošanas sanākumi.

Ar cieņu,

Biedrības *Pro Futuro* valdes loceklis

Thomas J. Schmi